

Användning av cykel- och mopedhjälms 2020

NTF RAPPORT 2020:6

Resultat från NTF:s mätning av cykel- och mopedhjälmsanvändning 2020

SÄKER TRAFIK

Förord

NTF är en fri, självständig och idéburen organisation som arbetar för en säker trafik. NTF arbetar på ideell och demokratisk grund genom folkrörelser, organisationer, samhällsinstitutioner, företag och enskilda. En av NTF:s viktigaste verksamheter är nationella projekt, projekt som delar av eller hela NTF-organisationen är delaktig i, ofta tillsammans med någon eller flera medlemsorganisationer.

Ett nationellt projekt som genomförts under år 2020 är projektet "Mätningar 2020", där mätning av cykelhjälms- och mopedhjälmsanvändning ingått. Även mätning av bältesanvändning och hastighetsefterlevnad på det kommunala vägnätet har ingått i projektet. I denna rapport, NTF rapport 2020:6, redovisas resultaten från mätning av cykel- och mopedhjälmsanvändning. I NTF rapport 2020:5 redovisas resultaten för användningen av bilbälte. Mätningar av hastighetsefterlevnad på det kommunala vägnätet följer upp indikatorn "Andel trafikarbete inom hastighetsgräns, kommunalt vägnät" som ingår i det nationella målstyrningsarbetet, och presenteras i en egen rapport från VTI.

Projektet är finansierat av Trafikverkets Stöd till ideella organisationer.

Arbetet i projektet har koordinerats av en nationell projektledare. Samtliga lokala NTF-organisationer har medverkat och ansvarat för genomförandet av mätningarna på fältet samt leverans av resultat till nationell projektledare.

Stort tack till alla som genomfört observationerna ute på fältet!

Solna, november 2020

Agneta Berlin, Projektledare

Kontakt

agneta.berlin@ntf.se

katarina.bokstrom@ntf.se

www.ntf.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
1 Bakgrund	4
2 Syfte	4
3 Metod	4
4 Resultat.....	5
4.1 Cykelhjälm användning	5
4.2 Mopedhjälm användning	7
5 Sammanfattande diskussion och slutsatser	8
Bilaga 1 – Cykelhjälm användning i Sveriges län	9

Sammanfattning

Resultat från NTF:s mätningar av hjälmanvändning år 2020 visar att 50 procent av cyklisterna använder hjälm och 97 procent av mopedisterna. Barn utgör 45 procent av de drygt 114 000 cyklisterna som observerats och deras hjälmanvändning är 62 procent att jämföra med vuxnas cykelhjälmsanvändning som är 39 procent.

Mätningen är gjord i landets samtliga 290 kommuner under perioden 10 augusti till och med 25 september. Med anledning av Corona-pandemin flyttades mätningen från april/maj/juni till augusti/september. Resultaten har spridits nationellt genom pressmeddelande och lokalt genom lokala pressmeddelanden samt direkt till berörda personer inom kommuner och andra organisationer.

1 Bakgrund

För att nå etappmålen år 2020 om maximalt 220 dödade och 4 100 allvarligt skadade i vägtrafiken måste aktörerna inom trafiksäkerhetsområdet samverka. Målstyrning präglar det nationella samarbetet mellan myndigheter, organisationer och andra aktörer genom att konkreta, verksamhetsnära mål formuleras och följs upp regelbundet. NTF:s långa och breda erfarenhet av trafiksäkerhetsarbete lägger grunden för att kunna samla in ett omfattande datamaterial som visar på aktuell status inom ett antal trafiksäkerhetsområden. Genom denna insats erhålls en beskrivning av nuläget inom viktiga trafiksäkerhetsområden och kan på så sätt tjäna som utgångspunkt för analyser och åtgärder i syfte att nå etappmålen år 2020. Från och med år 2012 har NTF gjort mätningar av cykelhjälmsanvändningen i landets samtliga kommuner. Mopedhjälmsanvändning har följts upp i landets alla kommuner sedan år 2013.

2 Syfte

Syftet med detta projekt har varit att genom observationsstudier i alla Sveriges kommuner, ge kommuner och andra intressenter en övergripande bild av cykelhjälmsanvändningens och mopedhjälmsanvändningens storlek. Mätresultaten kan, utöver att ge en nulägesbeskrivning och en bild av utvecklingen, dels utgöra underlag för planering av kommande verksamhet, dels bli ett underlag för hur det framtida trafiksäkerhetsarbetet ska fokuseras för att ambitionen mot etappmålen år 2020, och även nya etappmålen mot 2030, ska kunna infrias.

3 Metod

Observationsundersökningen av cyklisters och mopedisters hjälmanvändning genomförs i landets 290 kommuner. Cyklisterna och mopedisterna observeras under 3 timmar i respektive kommun på samma platser och tidpunkter som använts i tidigare års mätningar, det vill säga längs utpekade cykelstråk och utanför grundskolor. I möjligaste mån är det också samma personer som genomför observationerna. På cykelstråken är det främst cykelhjälmsanvändningen bland vuxna som observeras och vid grundskolorna barn i åldrarna 6 - 15 år.

I analysen räknas cykelhjälmsanvändningen utan något viktningförfarande. Det är därför bra att se över antalet svarande uppdelat i undergrupper, till exempel barn respektive vuxna, i de figurer man tittar närmare på.

4 Resultat

Mätningarna av cykel- och mopedhjälsanvändningen år 2020 genomfördes i samtliga 290 kommuner. I fem kommuner¹ (en i vardera Gävleborgs, Jämtlands, Värmlands, Västerbottens och Västmanlands län) saknas resultat för mopedhjälsanvändning eftersom inga mopeder observerades vid mättillfället i dessa kommuner.

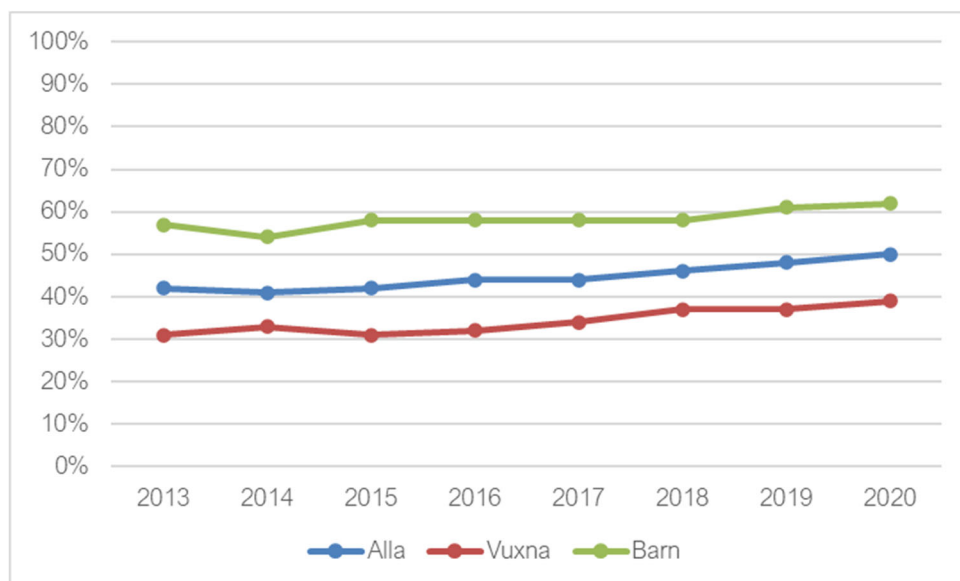
Den totala cykelhjälsanvändningen i NTF:s mätning är 50 procent, vilket är en ökning med två procentenheter jämfört med år 2019. Mopedhjälsanvändningen är 97 procent, vilket är en ökning med en procentenhet jämfört med år 2019.

Resultaten har presenterats tillsammans med de nationella målen för hjälmanvändning år 2020, som för cykelhjälm är 70 procent och för mopedhjälm 99 procent. Politiker och tjänstemän i kommunerna, polisen, räddningstjänst, landsting och regioner samt övriga intressenter har fått ta del av resultaten. NTF har i flera kommuner fått en djupare diskussion kring mätresultaten. Allmänheten har fått ta del av mätresultaten genom mediala aktiviteter.

Totala antalet observationer år 2020 var 114 271 cyklister, varav 50 969 barn (45 %), och 7 221 mopeder. Antalet observerade cyklister var drygt 2 000 fler än 2019 och antalet observerade mopeder är något färre än år 2019.

4.1 Cykelhjälsanvändning

Den totala cykelhjälsanvändningen i Sverige har sakta ökat sedan år 2014, se Figur 1. År 2020 visar mätningen att totalt använder 50 procent cykelhjälm. Hjälmanvändningen bland cyklande barn är 62 procent, vilket är en procentenhet högre än föregående år. Bland vuxna cyklister är det 39 procent som använder cykelhjälm, vilket är två procentenheter högre än 2019.

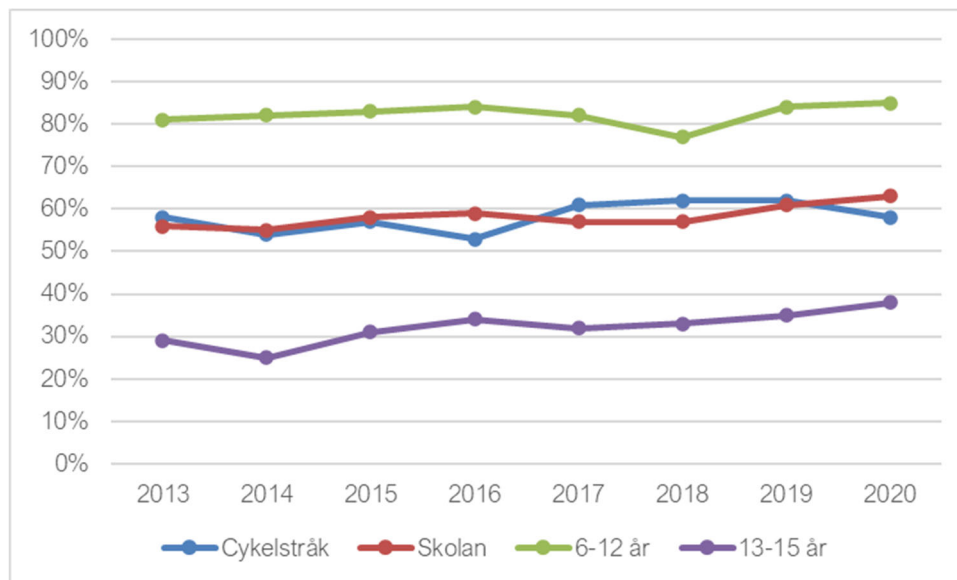

Figur 1. Cykelhjälsanvändningen 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: Alla 114 271, Vuxna 63 302, Barn 50 969.

På cykelstråk använder 40 procent av de vuxna cykelhjälm. Av männen är det 39 procent och av kvinnorna 40 procent som använder cykelhjälm. Bland äldre på cykelstråk är cykelhjälsanvändningen totalt 36 procent. Bland äldre är hjälmanvändningen högre bland kvinnorna, 44 procent, jämfört med bland männen, 30 procent.

¹ Ockelbo, Berg, Eda, Malå och Norberg

Bland barnen är cykelhjälsanvändningen fem procentenheter lägre i observationer genomförda på cykelstråk, jämfört med i skolan, se Figur 2. Användningen av cykelhjälm varierar mycket i olika åldersgrupper. Bland skolbarn 6–12 år är användningen 85 procent, vilket är den högsta observerade användningsgraden. Bland tonåringar i skolan, 13–15 år, använder 38 procent cykelhjälm, vilket är högre än under tidigare år. Hjälmanvändningen bland 6–12 åringarna är något högre bland flickorna än bland pojkarna. Bland tonåringarna däremot är det något fler pojkar än flickor som använder hjälm.

Figur 2. Cykelhjälsanvändningen bland barn 2013–2020. Antal år 2020: Cykelstråk 11 055, Skolan 39 914 varav 6–12 år 21 431 och 13–15 år 18 483.

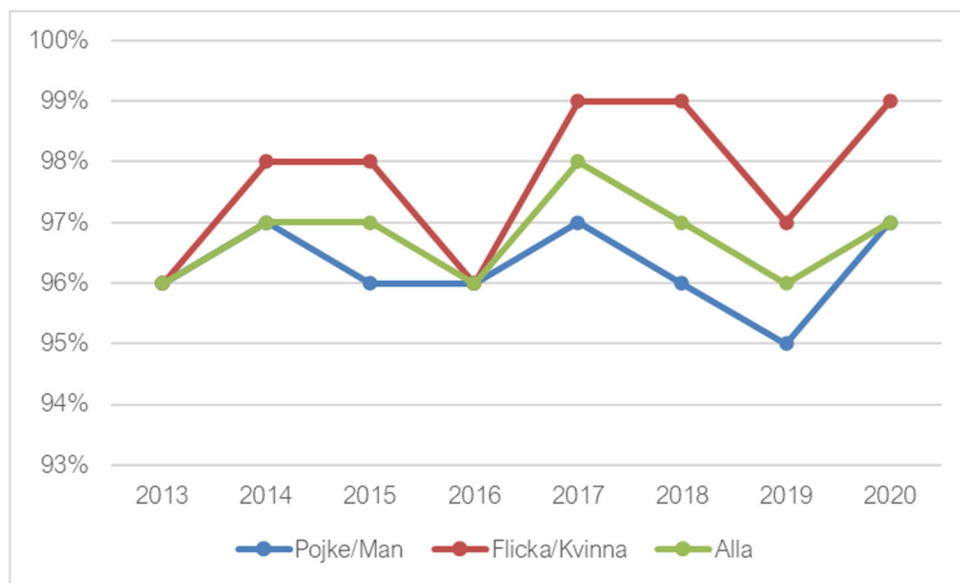
De geografiska skillnaderna är stora; högst är den totala användningen i Stockholms län med 78 procent och lägst i Östergötlands län med 32 procent. Om man bara tittar på vuxna så är det samma län som sticker ut. Cykelhjälsanvändningen bland vuxna är 77 procent i Stockholms län och 19 procent i Östergötlands län. Bland barn i Stockholms län är cykelhjälsanvändningen 81 procent. Lägst användning bland barn, 45 procent, finns i Skaraborg.

I Bilaga 1 finns figurer över cykelhjälsanvändningen totalt samt bland barn och vuxna i varje län.

4.2 Mopedhjälmsanvändning

Användningen av moped hjälm totalt har under mätperioden 2013 – 2020 legat på 96 - 98 procent, se Figur 3. År 2020 visar mätningen en ökning med en procentenhet jämfört med år 2019. Mätningen visar att 97 procent använder moped hjälm. Användningen är högre bland flickor och kvinnor än bland pojkar och män.

Det finns geografiska skillnaderna även vad gäller mopedhjälmsanvändningen. I flera län är användningen 100-procentig. I Uppsala län och Västmanlands län använder 91 procent moped hjälm, vilket är den lägsta observerade användningen i landet år 2020.

Figur 3. Mopedhjälmsanvändningen 2013–2020, totalt och könsuppdelat. Antal år 2020: Pojke/man 4999, Flicka/Kvinna 2222, Alla 7221.

5 Sammanfattande diskussion och slutsatser

NTF har gjort mätningar av cykelhjälmsanvändningen sedan år 2009. År 2012 gjordes mätningarna för första gången i samtliga kommuner. År 2013 började man också göra mätningar av mopedhjälmsanvändningen i samtliga kommuner. Det finns ett stort värde i att kunna följa utvecklingen av hjälmanvändningen år från år, därför används den ursprungliga metodiken omkring insamlingen av observationsdata. I de totala siffror som presenteras bör man ha i åtanke att andelen barn respektive vuxna, eller andra undergrupper, kan variera mellan år och län. Vi rekommenderar därför att man främst följer utvecklingen för respektive undergrupp.

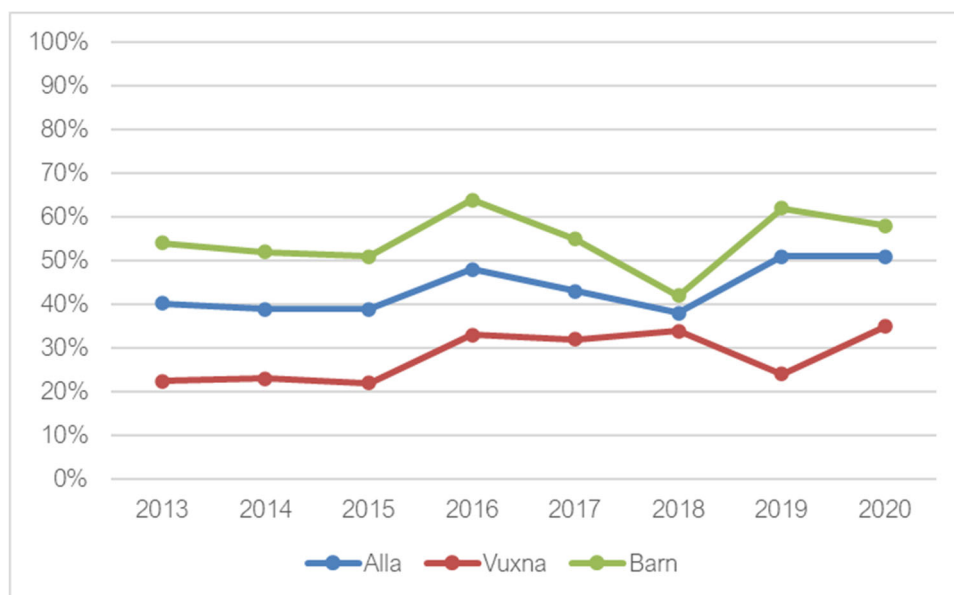
År 2020 är första gången som den totala användningen, bland barn och vuxna tangerar 50 procent. Glädjande i årets mätning är också att den totala användningen bland vuxna har ökat med två procentenheter sedan förra året, till 39 procent. Bland barn är det 62 procent som använder cykelhjälm. Det är långt kvar till det nationella målet på 70 procent, men ett tydligt steg i rätt riktning.

Politiker och tjänstemän i kommunerna, polisen och andra intresserade uppskattar att få tillgång till mätresultaten, även om observationerna ibland är få i mindre kommuner. Det är flera kommuner som framfört önskemål om att träffa andra kommuner för att diskutera mätresultaten och vad man ska göra för att förbättra dem. Den totala cykelhjälmsanvändningen ökar över tid men i förhållande till det nationella målet går det för långsamt. För att öka användningen krävs en massiv insats för att påverka individer att börja använda hjälm. Den lag vi idag har kring cykelhjälmsanvändning som omfattar barn under 15 år borde utvidgas och omfatta alla cyklister. I annat fall måste stora informations- och kunskapshöjande insatser vidtas för att öka den frivilliga cykelhjälmsanvändningen.

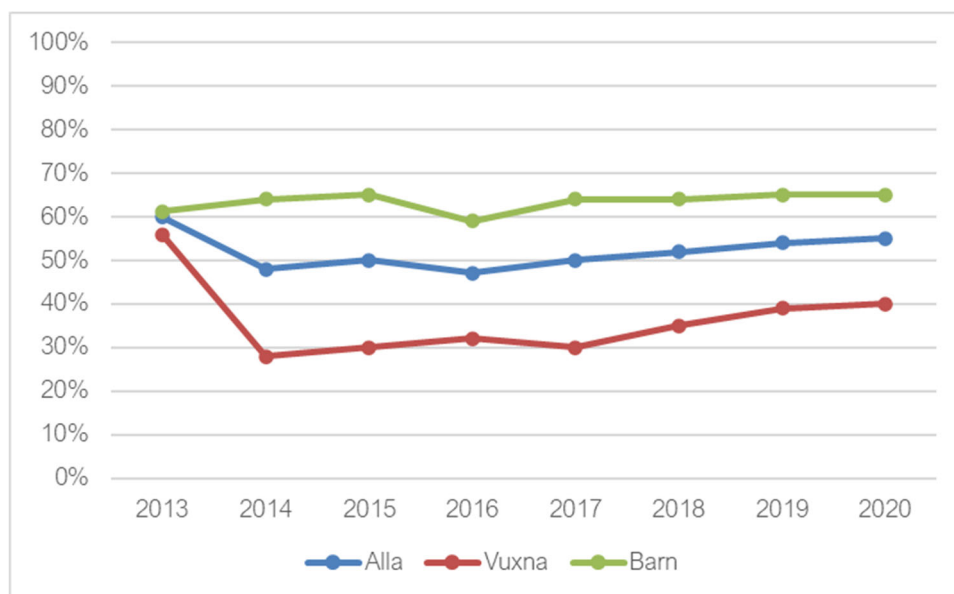
Mopedhjälmsanvändningen pendlar över åren mellan 96 procent och 98 procent. Glädjande är att 2020 har trenden vänt och användningen av mopedhjälm ökar för första gången sedan 2017. Användningen av mopedhjälm har ökat med en procentenhet till 97 procent år 2020. Det nationella målet är 99 procent och det är tydligt att även här behöver en insats göras för att påverka individer att använda hjälm.

År 2020 är ett år som inte har varit likt något annat. Hur mycket Corona-pandemin påverkar mätresultatet är svårt att säga. Mätperioden flyttades från april/maj/juni till augusti/september med anledning av pandemin. Många valde att arbeta hemifrån under våren och det fanns en risk att vi inte skulle få så många observationer. NTF hade dessutom svårt att engagera sina funktionärer att utföra mätningarna.

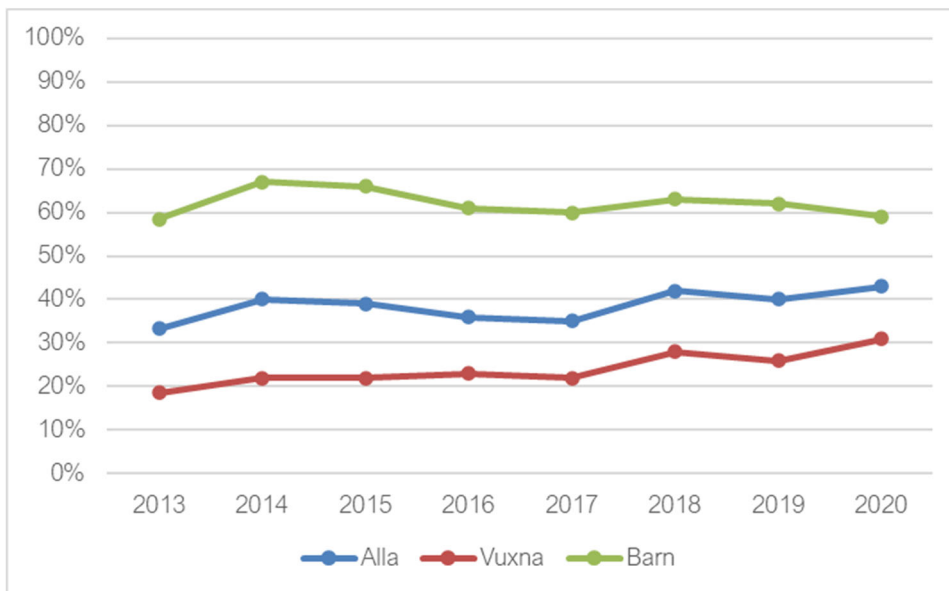
Bilaga 1 – Cykelhjälm användning i Sveriges län

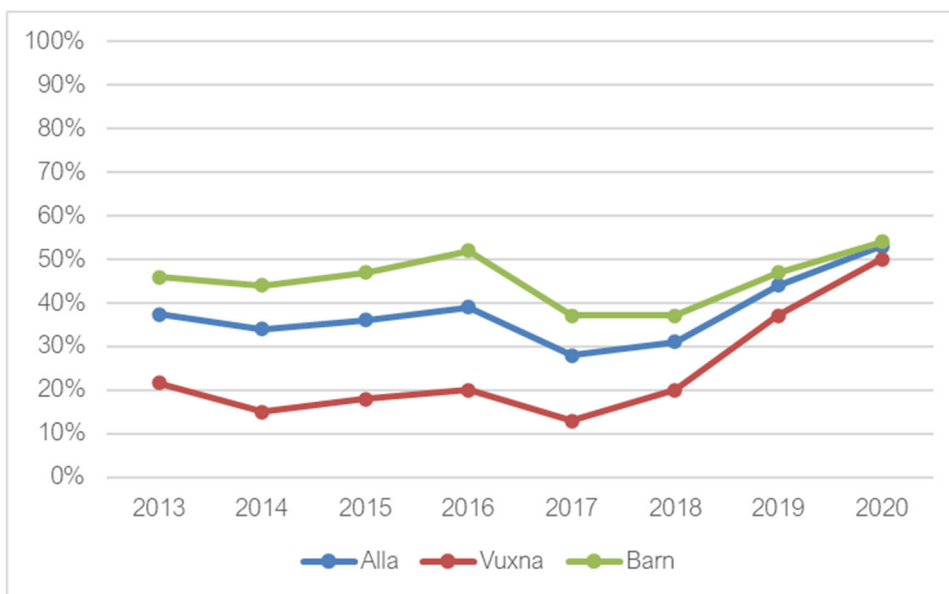
Figur 4. Cykelhjälm användningen i **Blekinge län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 2134, vuxna 685, barn 1449.

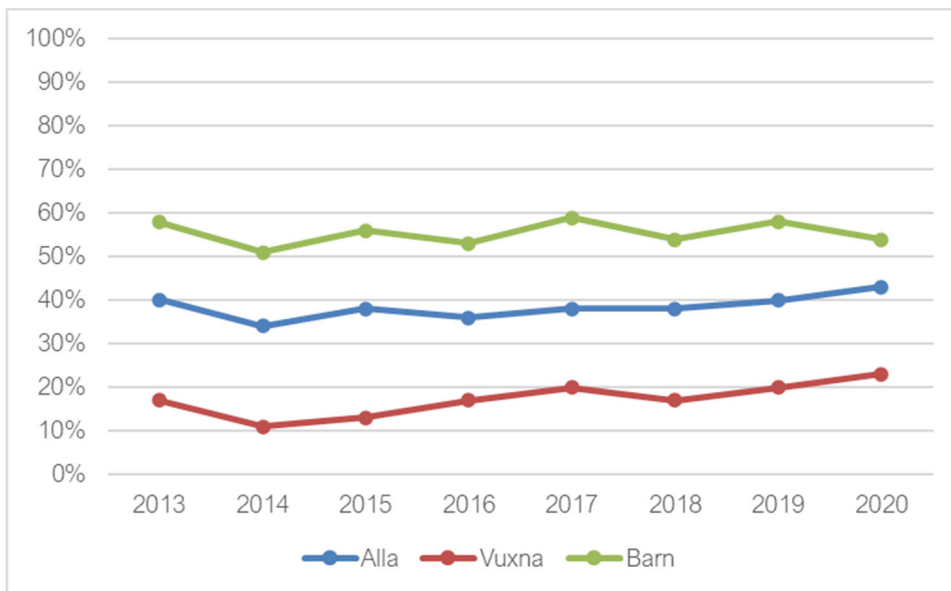
Figur 5. Cykelhjälm användningen i **Dalarnas län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 3847, vuxna 1594, barn 2253.

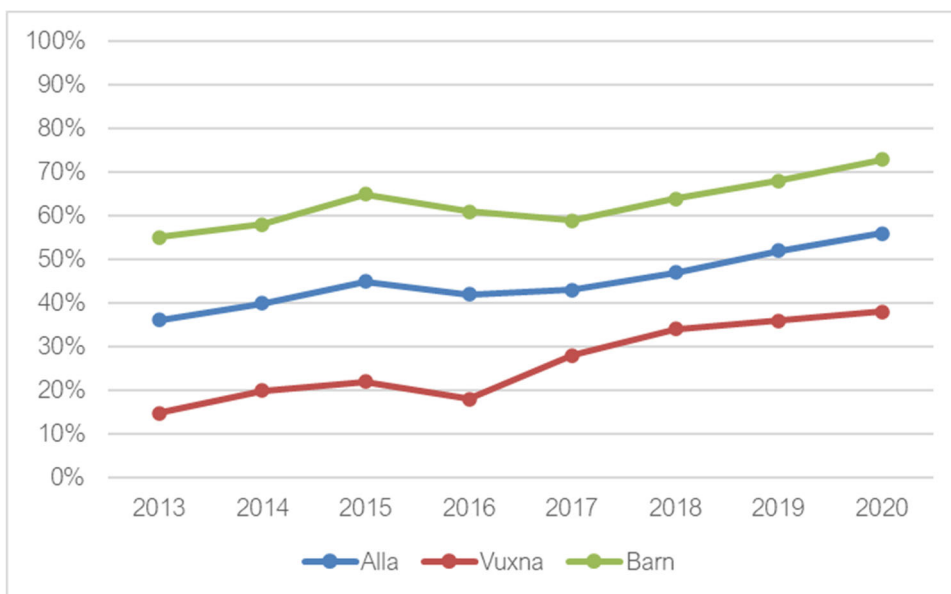
Figur 6. Cykelhjälm användningen i Fyrbodal (del av Västra Götalands län) 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 4720, vuxna 2649, barn 2071.

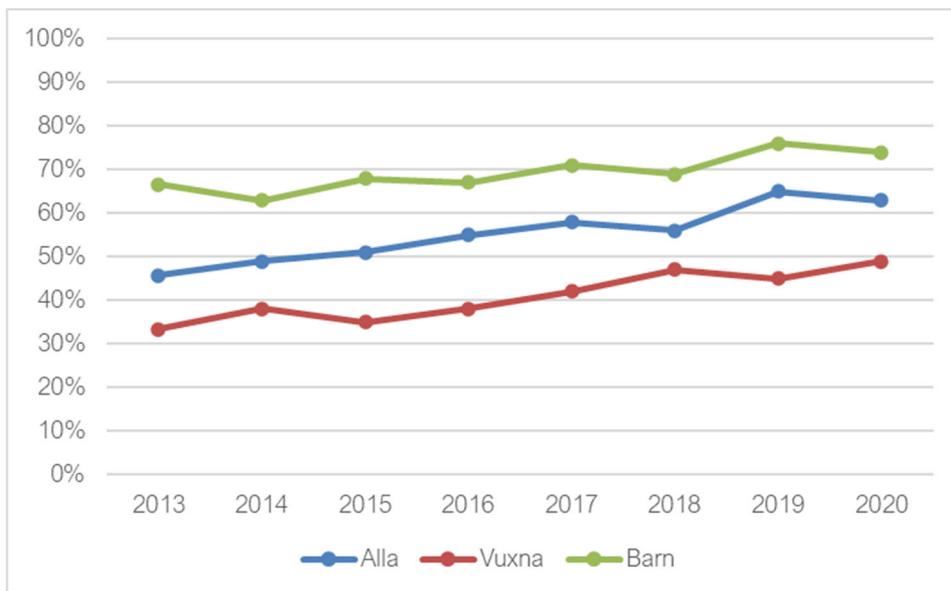
Figur 7. Cykelhjälm användningen i Gotlands län 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 880, vuxna 306, barn 574.

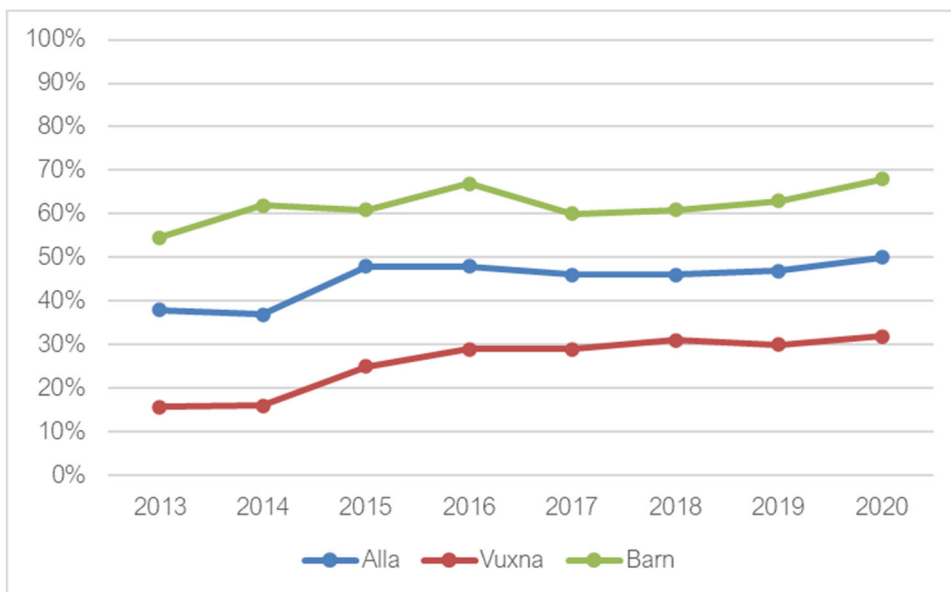
Figur 8. Cykelhjälm användningen i **Gävleborgs län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 4275, vuxna 1466, barn 2809.

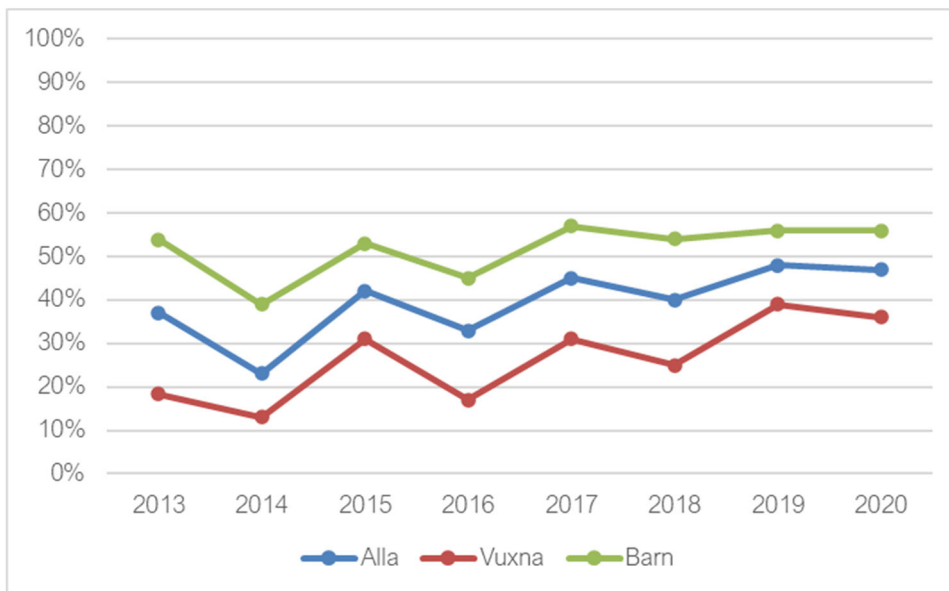
Figur 9. Cykelhjälm användningen i **Hallands län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 3594, vuxna 176, barn 1832.

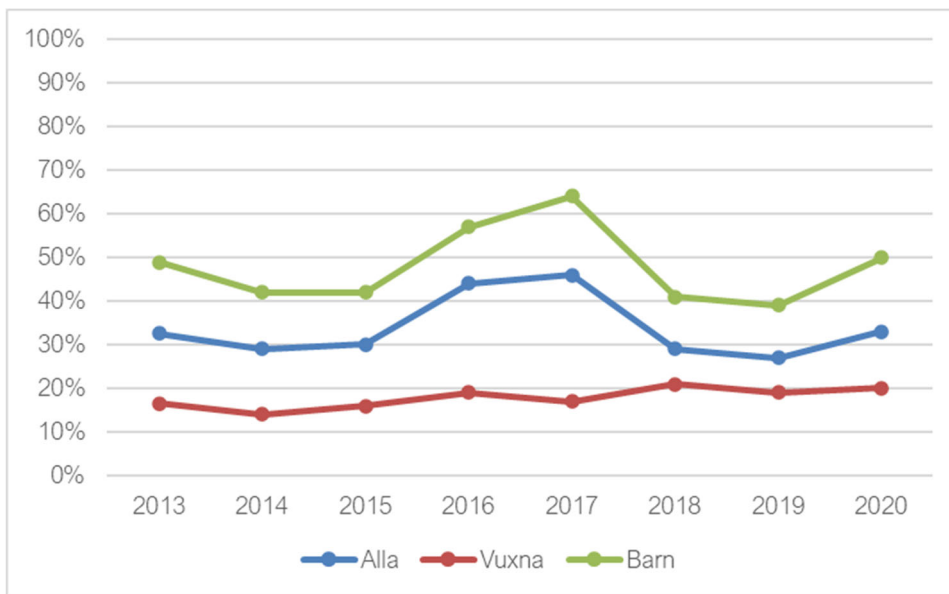
Figur 10. Cykelhjälm användningen i **Jämtlands län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 2694, vuxna 1211, barn 1483.

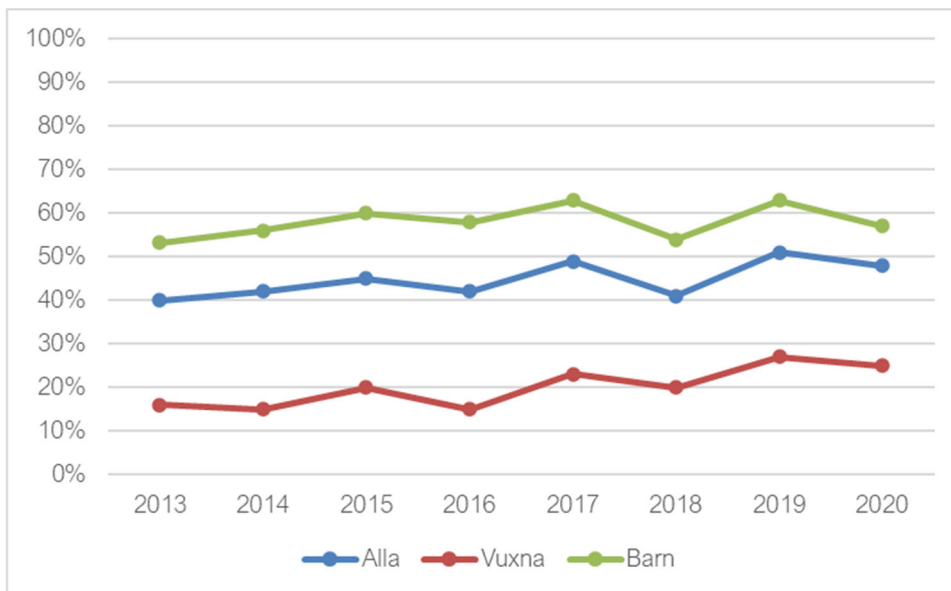
Figur 11. Cykelhjälm användningen i **Jönköpings län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 5631, vuxna 2714, barn 2917.

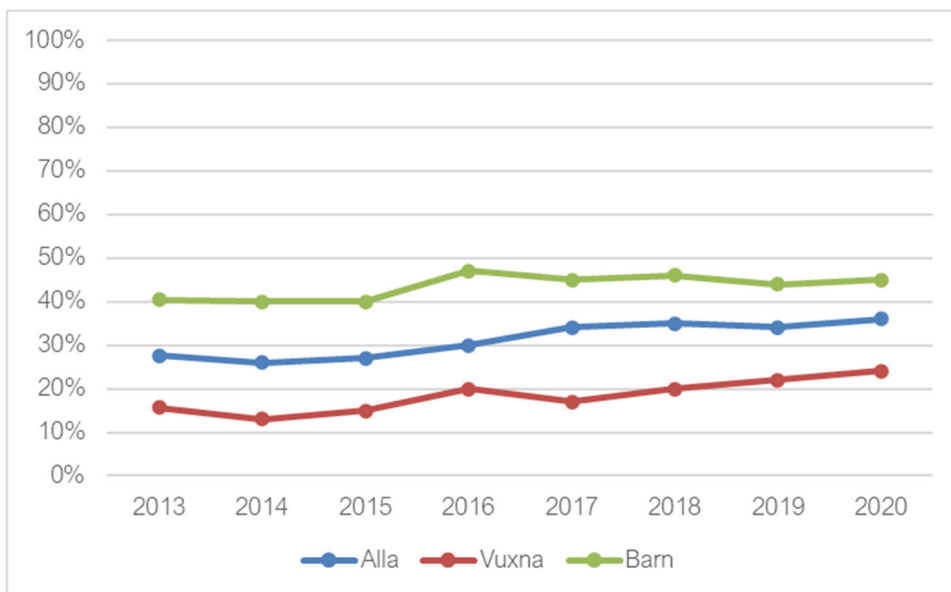
Figur 12. Cykelhjälm användningen i **Kalmar län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 4866, vuxna 2190, barn 2676.

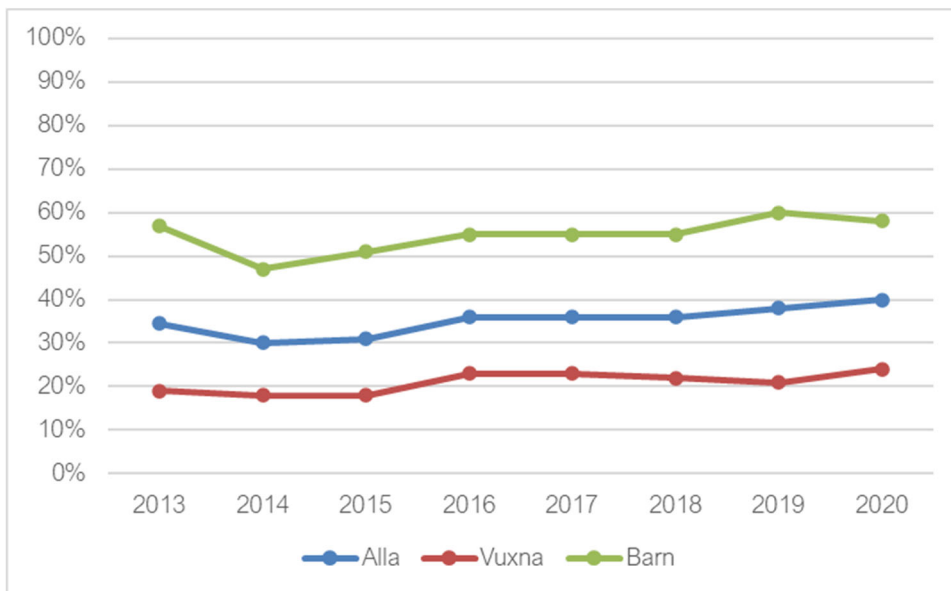
Figur 13. Cykelhjälm användningen i **Kronobergs län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 2711, vuxna 1594, barn 1117.

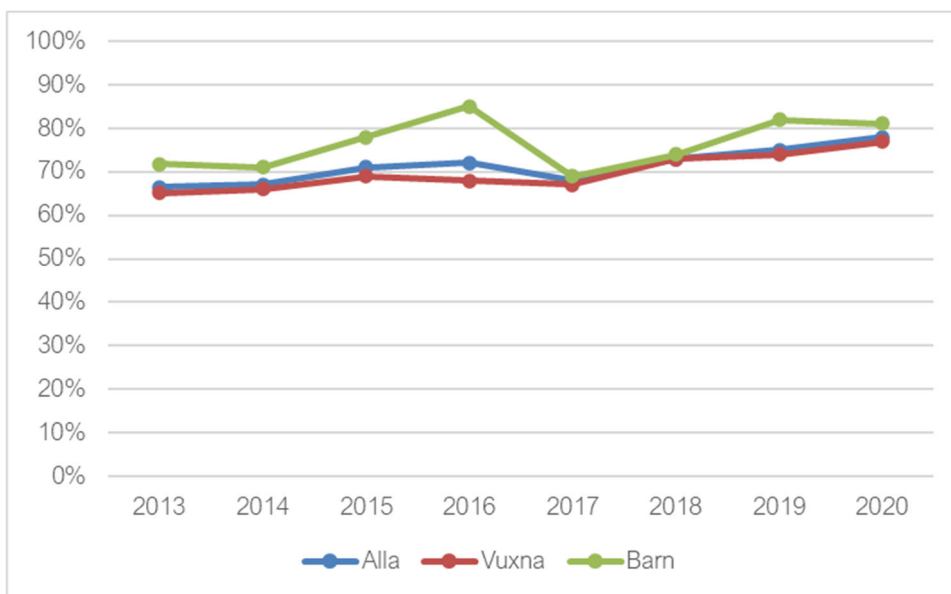
Figur 14. Cykelhjälm användningen i **Norrbottens län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 4002, vuxna 1205, barn 2797.

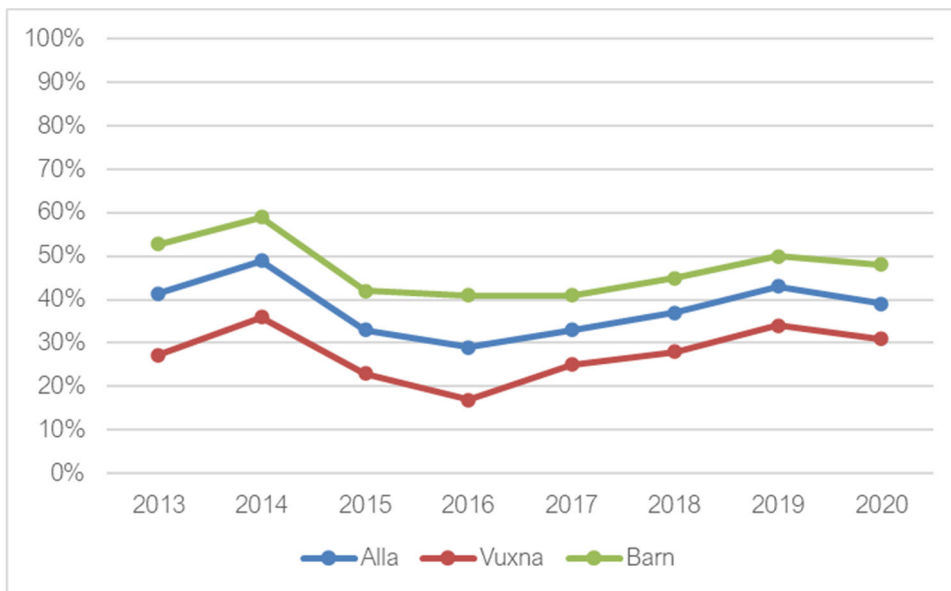
Figur 15. Cykelhjälm användningen i **Skaraborg (del av Västra Götalands län)** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 2647, vuxna 1089, barn 1558.

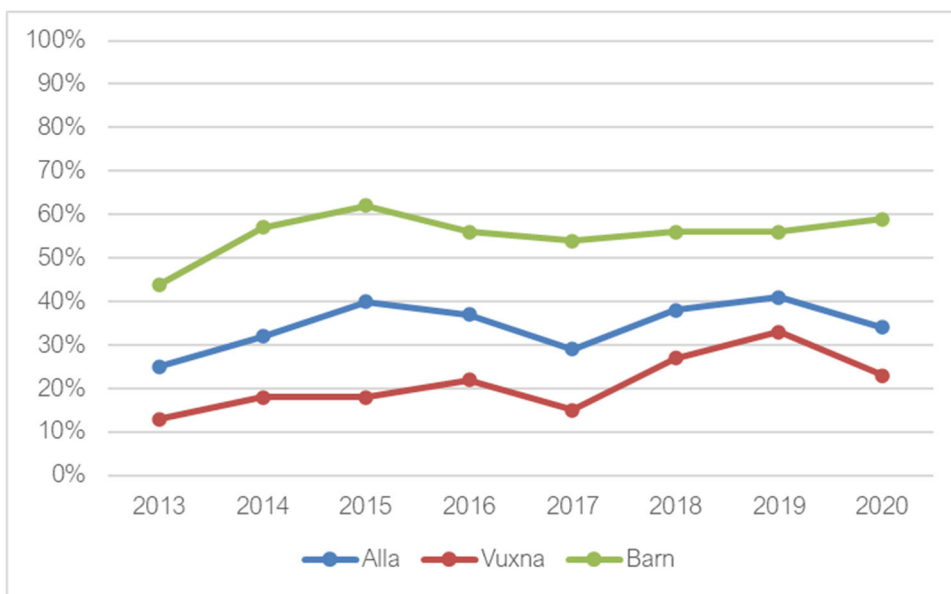
Figur 16. Cykelhjälm användningen i **Skåne län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 15 114, vuxna 7776, barn 7338.

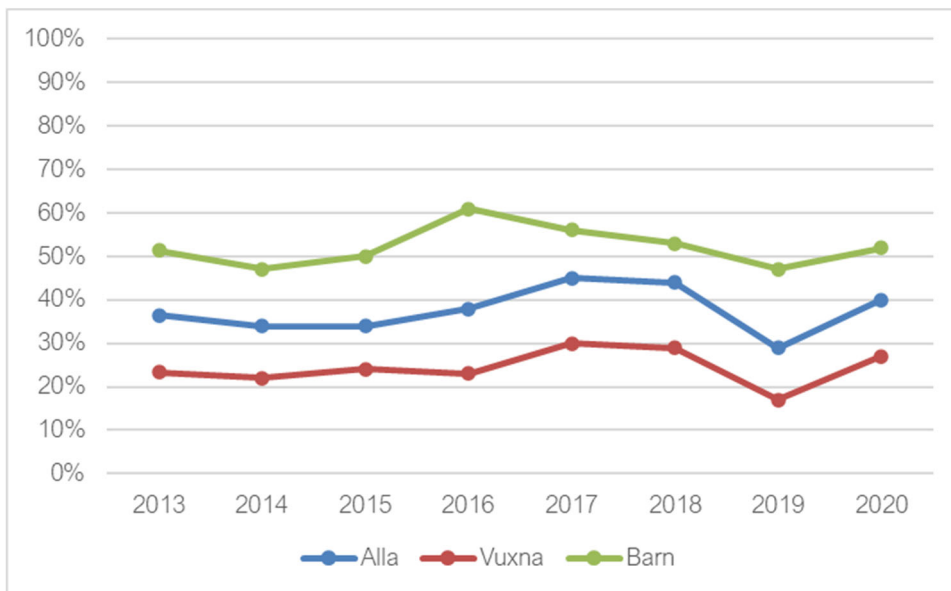
Figur 17. Cykelhjälm användningen i **Stockholms län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 15 098, vuxna 11 645, barn 3453.

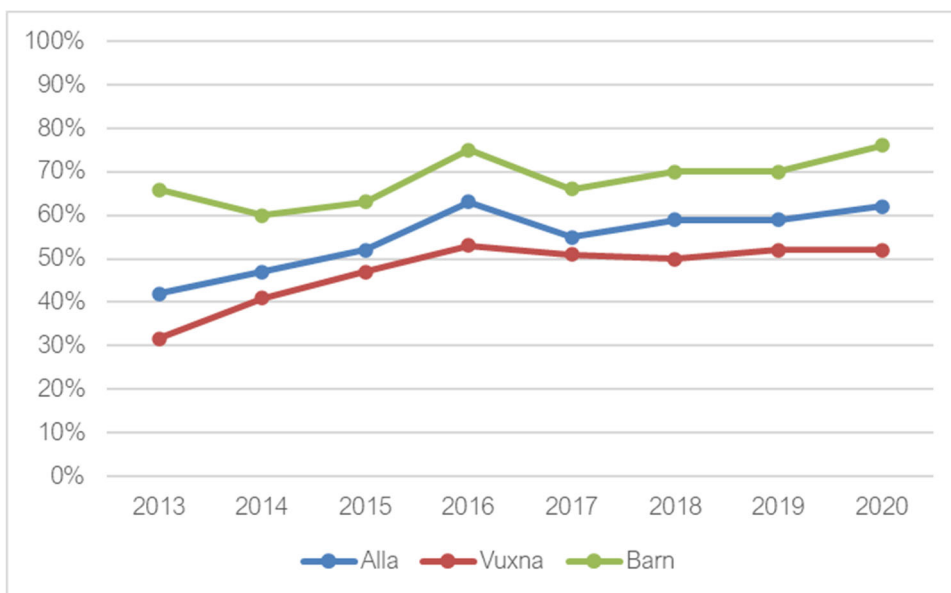
Figur 18. Cykelhjälm användningen i **Södermanlands län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 3036, vuxna 1548, barn 1488.

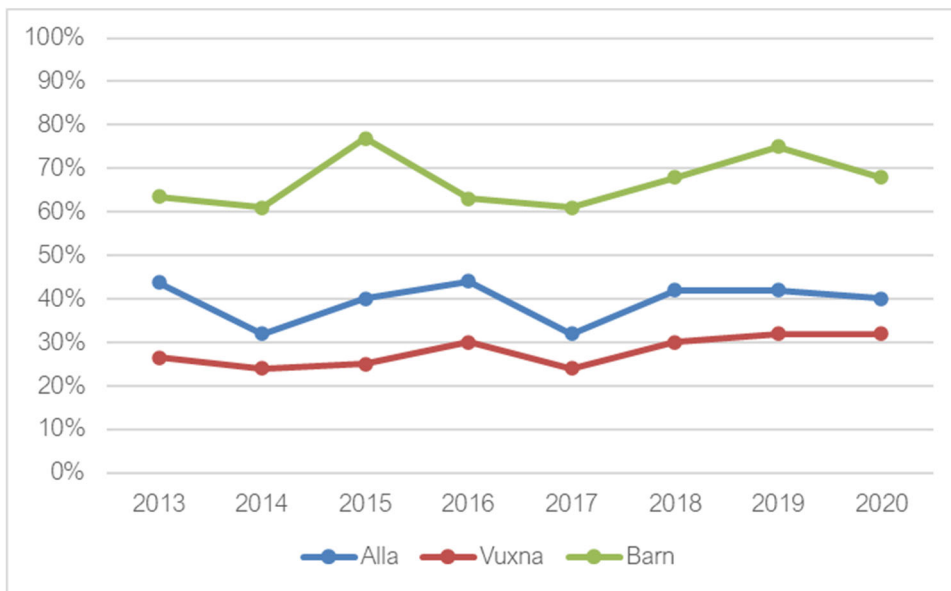
Figur 19. Cykelhjälm användningen i **Uppsala län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 4157, vuxna 2882, barn 1275.

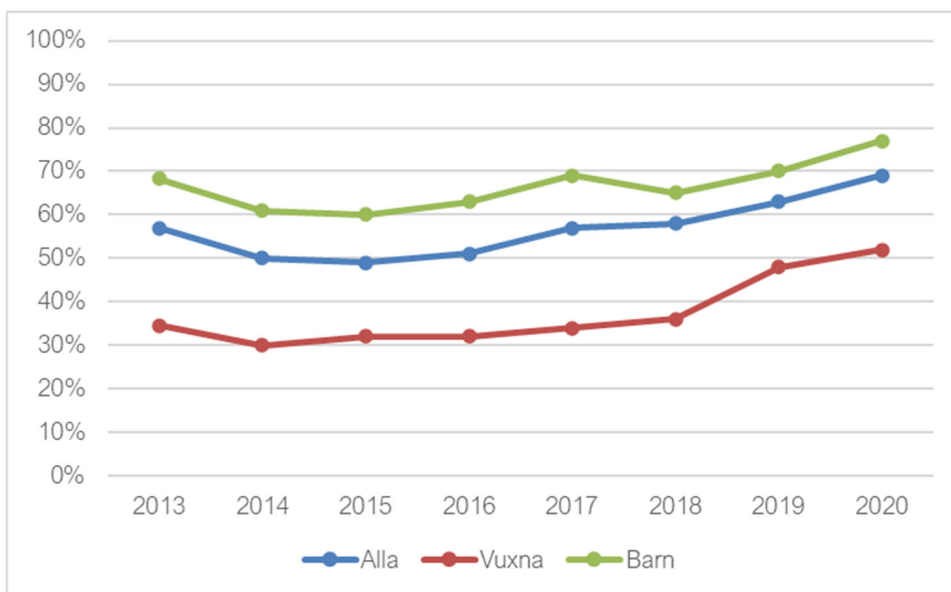
Figur 20. Cykelhjälm användningen i **Värmlands län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 3312, vuxna 1550, barn 1762.

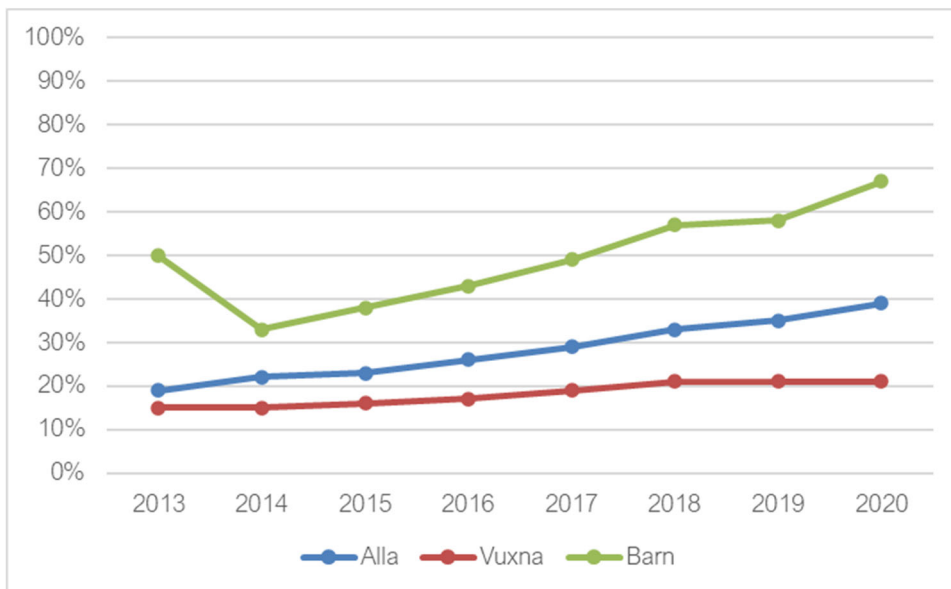
Figur 21. Cykelhjälm användningen i **Väst (del av Västra Götalands län)** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 8269, vuxna 4811, barn 3458.

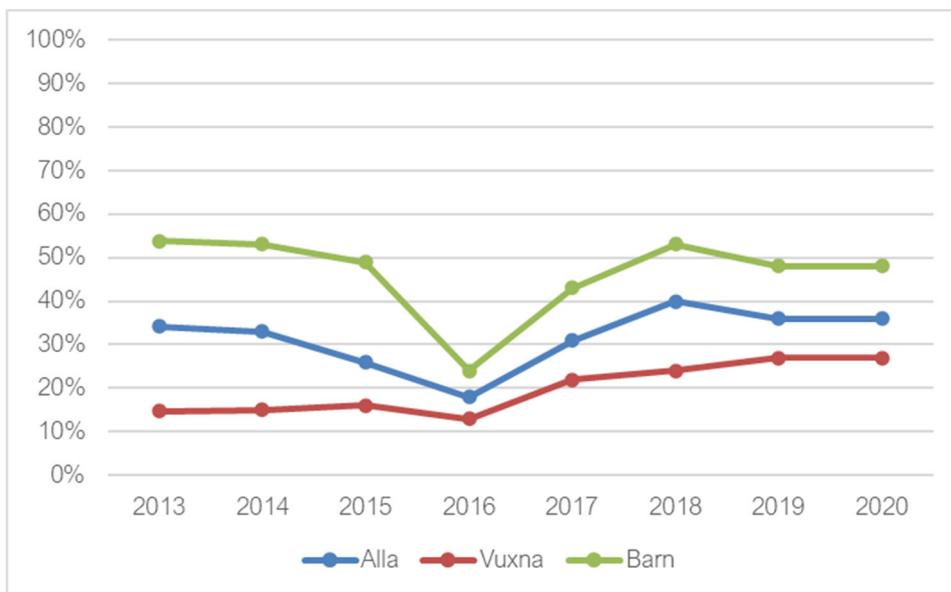
Figur 22. Cykelhjälm användningen i **Västerbottens län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 7951, vuxna 6044, barn 1907.

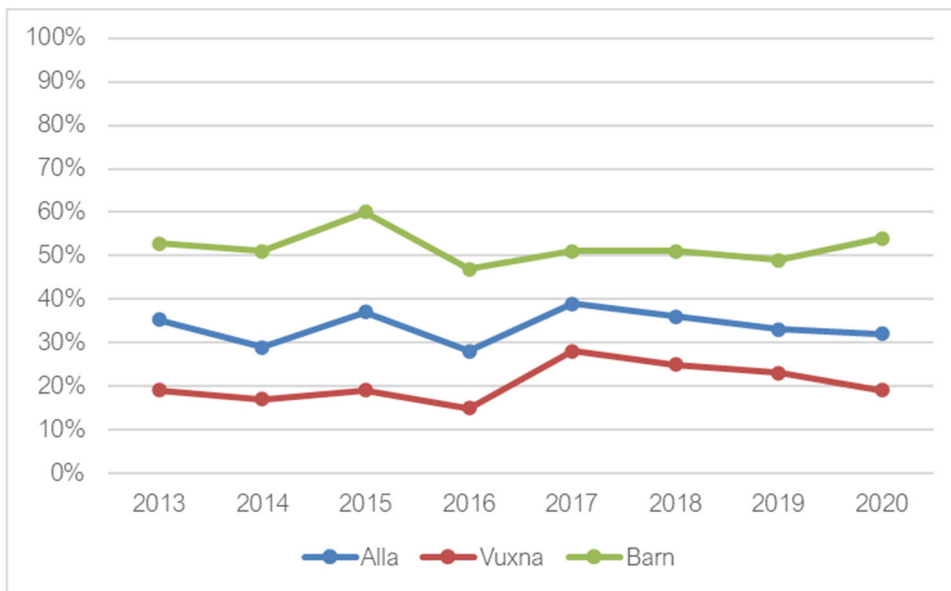
Figur 23. Cykelhjälm användningen i **Västernorrlands län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 2415, vuxna 758, barn 1657.

Figur 24. Cykelhjälm användningen i **Västmanlands län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 6160, vuxna 3769, barn 2391.

Figur 25. Cykelhjälm användningen i **Örebro län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 3357, vuxna 1889, barn 1468.

Figur 26. Cykelhjälm användningen i **Östergötlands län** 2013–2020, totalt och fördelat på vuxna och barn. Antal år 2020: alla 3401, vuxna 2165, barn 1236.

Kontakta oss lokalt

Blekinge: blekinge.ntf.se

Dalarna: dalarna.ntf.se

FyrBoDal: fyrbodol.ntf.se

Gotland: gotland.ntf.se

Gävleborg: gavleborg.ntf.se

Halland: halland.ntf.se

Jämtland: jamtland.ntf.se

Jönköping: jonkoping.ntf.se

Kalmar: kalmar.ntf.se

Kronoberg: kronoberg.ntf.se

Norrbotten: norrbotten.ntf.se

Skaraborg: skaraborg.ntf.se

Skåne: skane.ntf.se

Stockholm: stockholm.ntf.se

Sörmland: sormland.ntf.se

Uppsala: [uppsala.ntf.se](http:// uppsala.ntf.se)

Värmland: varmland.ntf.se

Väst: vast.ntf.se

Västerbotten: vasterbotten.ntf.se

Västernorrland: vasternorrland.ntf.se

Västmanland: vastmanland.ntf.se

Örebro: orebro.ntf.se

Östergötland: ostergotland.ntf.se

SÄKER TRAFIK

